

polio

Nr. 2/2001 - 16. årgang

Tidsskrift for Landsforeningen for polioskadde
Tilsluttet Norges Handikapforbund

10 år
LFPS

54 år etter . . .

Bilde tatt sent på høsten 1945 av den snart 3 år gamle Helge Reistad. Legg merk til det bandasjerte ståltrådgitteret som holdt den polio-rammede armen ut fra kroppen. Støttebandasjen var satt på uten noen medisinske begrunnelser, og var uten noen som helst nytte. Kanskje ble trådgitteret laget i Sverige for å dekke over et halvt års opphold uten synlig bedring av den poliorammede gutten? Legen på Hamar beordret gitteret tatt av umiddelbart da han så det etter barnets hjemkomst til Løten.

Plutselig en dag ringte telefonen, og en dør til en skjult barndom åpnet seg. Stemmen i den andre enden av telefonen spurte forsiktig om jeg som lite barn hadde vært i Stockholm under krigen, om jeg hadde hatt en poliodeskadet arm. Det var Astrid som ringte. Som 15-åring hadde hun vært med en togsending med poliodeskadede norske barn i regi av Røde Kors og Karolinska Sjukhuset i Stockholm. Og på togreisen til Sverige hadde hun nærmest adoptert lille meg på 2 år.

Tekst:
Helge Reistad

Det var ti norske barn, gutter og jenter, som ble plassert på *Vanförestalten*, på Norrbacka i Stockholm. Hun fortalte

at det hadde vært en trekkfull sovesal hvor det kunne være spor av snødriver under vinduene på kalde morgener.

Hva gjorde vi da? Vi måtte holde sengen til solen hadde varmet opp

de forfrosne sjelene på den store sovesalen i øverste etasje på anstalten. Eller som hun hadde skrevet på et bilde av den store bygningen, som jeg fikk se da vi møttes noen dager senere: *Ibland var det ju snödrivor på gol-*

vet. Då fikk vi sitta i sängen.

Hun hadde syntes jeg var så søt som liten, og hadde lært den lille toåringen å kalle henne *Tante Tull*, slik som de små tantebarna hennes i Norge hadde gjort før

hun ble poliorammet høsten 1944. Hun trente meg opp til å si *Tante Tull* ved å gi meg sukkertøy hver gang jeg svarte riktig, fortalte hun meg senere. Og snart hadde jeg lært å bli riktig glad i sukkertøy, for å si det slik.

Tante Tull ble etter hvert ett av de få norske ordene jeg kunne, for vi måtte lære oss svensk for å overleve. Etter tre måneder skiltes våre veier. Hun ble sendt til Jönköping for å få bad- og massasjebehandling.

Jeg vet ikke hva som skjedde med meg. Jeg har fått høre at da mor og far skulle besøke meg sommeren 1945 etter at krigen var slutt, så var det ingen på *Karolinska Sjukhuset* som visste hvor jeg var. Til slutt fant de fram til meg på et lite barnehjem utenfor byen, hvor jeg satt med den lamme venstre armen støttet opp av et slags ståltrådgitter.

Der satt jeg ensom og forlatt og tittet ut av vinduet. Men svensk hadde jeg lært meg. Da jeg senere på høsten ble sendt tilbake til Norge, kunne jeg stolt fortelle: *Mamma, pappa, åka bil, åka tog*. Det skulle ikke mer til. Etter det ble jeg kalt *Helge svenske*, og alle ville herme alle de rare ordene jeg sa.

Men kjente jeg igjen mine foreldre etter å ha vært avskåret fra all kontakt med dem fra jeg var to til bortimot tre år? tenker jeg i ettertid. Jeg prøvde vel å overleve som "sykt barnehjems-

Vanföreanstalten på Norrbacka, Stockholm, lå like ved Karolinska Sjukhuset.

På "loggia", den innebygde verandaen markert med sort skravering på den øverste vindusrekka, var den store sovesalen for de ti norske poliorammede barna fra februar 1945. Helge Reistad ble, etter at krigen var slutt, funnet igjen på et barnehjem i Täby i juli 1945, og ble i august sendt til Rikshospitalet, Oslo. Deretter gikk turen hjem til Løten, midtveis mellom Hamar og Elverum.

barn" i et fremmed land, med et annet språk, og måtte vel ha fått et nytt kultursjokk ved hjemkomsten til det sindige *Løten-folket* på Hedemarken.

Astrid fortalte at hun hadde tenkt på meg i alle disse årene, og hun hadde husket både fornavn og etternavn. Men da hun fant navnet mitt i telefonkatalogen, hadde hun engstet seg for å ta kontakt. Hva hvis det var feil person? Hva hvis hun ble avvist?

Til slutt hadde hun tatt mot til seg, og med forsiktig stemme spurte hun om det var jeg som hadde vært den lille, poliorammede gutten hun hadde sovet sammen med på den store, kalde sovesalen i Stockholm tidlig på våren 1945. Jeg svarte ja, og siden er en liten flik av min barndom blitt åpenbart for meg. Jeg er

blitt sett av noen i min tidlige barndom, i et land som var langt borte, i en tid som var glemt.

Takk, Astrid, for at du tok mot til deg og løftet

av telefonrøret en vårdag i 1999. Etter 54 år var det hyggelig å bli kjent med deg på ny.

◆◆